

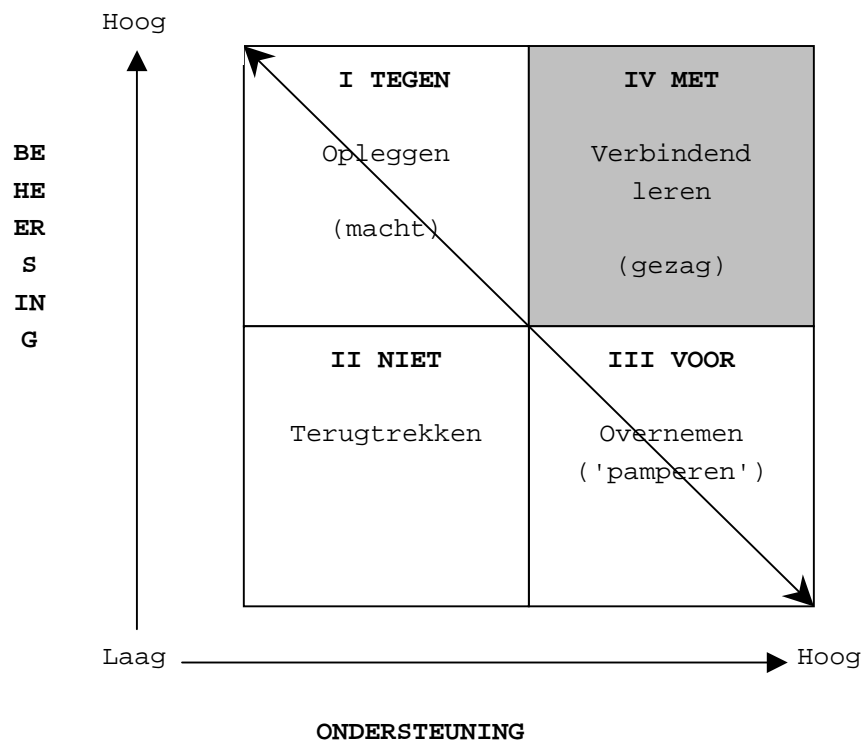

AB

Eigenaardig Mentorschap

Als mentor moet je kunnen omgaan met al die eigenaardigheden van je leerlingen. Daarbij heb je ook je persoonlijke eigenaardigheden waarvan het prettig is als die een plek krijgen bij de uitvoering van je taak. Als dat lukt, leidt dat tot persoonlijk, zo je wilt, eigenaardig, mentorschap. Wanneer al die eigenaardigheden tot hun recht komen, werk je vanuit het model van Verbindend Leren dat er vanuit gaat dat je een keuzes maakt op de lijnen van Beheersing en Ondersteuning.

Het model ziet er als volgt uit.¹

Het vlak met daarin vier pedagogische stijlen is de dansvloer waarop jij je samen met je leerlingen beweegt. Meestal leid jij; soms de leerling. Soms is het nodig strak aan de beheersing te houden en even geen ondersteuning te bieden; soms kun je je de luxe permitteren om actieve ondersteuning of beheersing achterwege te laten. Bijvoorbeeld in groepen waarin alles vanzelf loopt en die, lijkt het, jou niet nodig hebben. Uitgangspunt blijft het vlak van Verbindend Leren, waarin je optimale ondersteuning en beheersing biedt. Je werkt samen en brengt mensen met elkaar in contact.

Het is een logisch, simpel model, je kunt er je eigen mentorstijl mee analyseren en bespreken met anderen. Eigenlijk kun je er geen 'nee' tegen zeggen. Lastiger is het vaak om er inhoud aan te geven.

De taak van een mentor is, zullen de meeste leerlingen zeggen, mij te helpen bij mijn problemen wanneer ik vastloop. Niet alleen de meeste mentoren, maar ook veruit de meeste leerlingen voelen zich het gelukkigst in het verbindende vak: ze willen dat jij structuur en steun geeft en wanneer jij hen helpt hun probleem op te lossen, geeft dat meer voldoening dan wanneer jij de zaken voorhen opknapt. Vragen waar leerlingen oplossingen voor zoeken zijn divers: 'welke vervolgstudie is voor mij een goede?'; 'help ik wordt gepest!'; 'hoe overleef ik in deze rotklas of deze leraren?'; 'waar haal ik zelfvertrouwen vandaan'; 'ik kan niet memoriseren' tot 'ik kan het leven niet meer aan'. Niemand verwacht dat je op al deze vragen een bevredigend antwoord hebt. Je maakt deel uit van een team dat ook zijn grenzen heeft. Goed is het die grenzen te kennen en leerlingen, die je niet verder kunt helpen in contact te brengen met mensen die dat wel kunnen.

Al die uiteenlopende vragen kunnen we met een mooie opgeblazen titel plaatsen onder de noemer 'overlevings- en groeivraagstukken'. Het gaat om vragen en thema's die de leerlingen helpen zich te handhaven in het leven en die bijdragen aan hun persoonlijke groei. Overleven staat voor groei in de dubbele betekenis van het woord. Overleven is voor groei geplaatst omdat wanneer je puur bezig bent met overleven (bijvoorbeeld omdat je leven door pesterijen een hel is) je interesse in persoonlijke groei nul komma nul is. Overleven gaat voor groei. Overleven staat ook voor groei omdat wie overleeft per definitie persoonlijk groeit.

Een professionele opdracht voor de mentor is zo handig mogelijk om te gaan met O&G-vraagstukken van leerlingen. Maar het is te kort door de bocht je alleen daar op te richten. Het vraagt nogal wat van leerlingen om met jou over hun O&G-vragen te praten. Waarom zouden ze dit vaak meest persoonlijke deel van hun leven met jou delen; toch niet omdat het op jouw taakomschrijving als mentor staat? Of een leerling zijn O&G-vragen met jou bespreekt bepaalt niet de leerling of jij; dat doe jullie samen in onderling contact. Essentieel daarin is de vrijheid die de leerling ervaart om al dan niet die vragen met jou te bespreken. Alleen al het voorleggen van die vraag aan de leerling mentor, vraagt de nodige vakbekwaamheid. Om die vraag voor te mogen leggen aan de leerling moet je contact met hem hebben van waaruit je bij de Overlevings- en Groeivraagstukken komt. Je kunt dus zeggen eerst het contact, dan is er ruimte voor vragen:

Contact maken

Bij het maken van contact gaat het er om met de leerling tot een goed werkbare relatie te komen. Dit gaat beter als je over een aantal vaardigheden beschikt. Het stellen van open vragen, samenvatten en teruggeven van wat een leerling zegt en doet, het geven van erkenning zijn onontbeerlijke bouwstenen voor contact. Je kunt ze leren. Maar, het is slechts een deel van wat nodig is om echt in contact met de leerling te komen. Blijft het bij vaardigheden, dan kom je niet verder dan een aangeleerde, plastic MacDonaldis' aanpak waarvan het enige echte bestaat uit de nekharen die bij de ander overeind gaan staan. Voor echt contact is nodig dat je jezelf laat zien aan de ander die jij daarmee uitnodigt zijn echtheid te tonen. 'Wie ben jij? wat betekent het voor mij om met jou aan de slag te gaan?' Om jezelf aan de ander te laten zien, moet je eerst weten wie je bent, en welk deel daarvan je aan de ander wilt laten zien. Je hoeft lang niet alles te laten zien, als wat je laat zien maar echt is. Hiermee komen we bij jouw visie als mentor. Hoe wil jij omgaan met de ander en vanuit welke ideeën doe je dat? Het geeft al een hoop duidelijkheid als je duidelijk maakt dat je werkt vanuit het kwadrant Verbindend Leren. Een volgende stap is als je onder woorden kunt brengen wat dat voor jou inhoudt. Een groep mentoren vergeleek hun mentortak met de functie van een gids.ⁱⁱ De leerling maakt een reis door de opleiding en jij kunt hem daarbij ondersteunen. Ze kwamen tot de volgende taken die de gids voor zichzelf ziet:

Je gids

- gelooft in jou als mens*
- gelooft in je mogelijkheden*
- daagt je uit*
- zegt de waarheid als dat nodig is*
- geeft je een duwtje in de rug*
- leert je met teleurstellingen omgaan*
- confronteert je met vermijdingsgedrag*
- laat je je kwaliteiten ontdekken*
- verkent met jou je valkuilen*
- houdt je een spiegel voor.*
- relatieveert;*
- heeft humor;*
- zoekt samen met jou creatief naar oplossingen*
- laat je los als de tijd daar is.*

Het lijstje is allesbehalve een voorwaardenlijst waaraan je moet voldoen. Je moet er niet aan denken dat je een mentor hebt zonder al te groot gevoel voor humor die ineens leuk gaat doen... De lijst is een persoonlijke leidraad: welke punten spreken je aan, welke kunnen wat jou betreft uit de lijst en welke wil je er aan toevoegen? Vervolgens is het goed te kijken welke van deze punten je bij wijze van spreken doet met twee vingers in je neus en welke je wil ontwikkelen. Voor je het weet heb je een persoonlijk ontwikkelingsplan. Jouw persoonlijke lijstje is een uitwerking van jouw visie en als je contact maakt met de leerling, kun je dat als uitgangspunt nemen. Je komt dan tot de volgende opbouw

Op de bladzijde hiernaast zie je een tekst waarmee een mentor kan laten zien wie hij is. Hij wordt pas echt wat waard als je hem aanpast aan jouw visie.

De mentor stelt zich voor:

Ik ben dit jaar jouw mentor.

Ik zie jou als reiziger en mezelf als gids.

Jij maakt een reis door je opleiding en wie weet, kan ik daarin wat voor jou betekenen.

De functie van een gids stel ik me als volgt voor.

Een gids:

- gelooft in je mogelijkheden;;
- daagt je uit;
- zegt de waarheid als dat nodig is;
- geeft je een duwtje in de rug;
- leert je met teleurstellingen omgaan;
- confronteert je met vermijdingsgedrag;
- laat je je kwaliteiten ontdekken;
- verkent met jou je valkuilen;
- houdt je een spiegel voor en
- laat je los wanneer dat goed is.

Deze functies kun je terugbrengen tot twee hoofdtaken:

- 1) Ik wil de **structuur** aanbieden waarbinnen jij zo goed mogelijk kunt werken aan je studie;
- 2) Ik wil je **ondersteunen** op momenten dat je dat nodig hebt en daarom vraagt.

Structuur en ondersteuning zijn twee kernwoorden.

Die kun je in een model zetten waaruit je vervolgens vier manieren kunt aflezen waarop mentoren hun taak kunnen uitvoeren. Dat zie je hieronder. (hier: *in het begin van dit artikel, jr*)

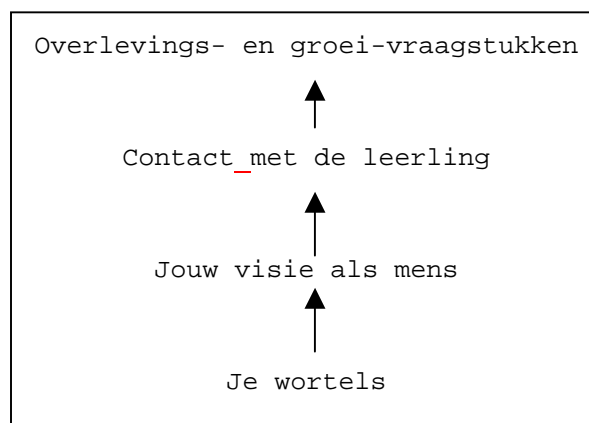
Ik wil werken vanuit het kwadrant **Samenwerken**.

Ik weet niet of ons dat altijd gaat lukken, maar op het moment dat jij vragen hebt, weet dan, dat ik ze vanuit dat kwadrant zal benaderen. Als je niet tevreden bent over de manier waarop ik jou begeleid, zal ik je vragen wat ik voor jou kan doen om meer in **Samenwerken** te komen.

Je wortels

We zijn een heel eind in op weg naar het omgaan met de O&G-vragen van leerlingen: je hebt je visie als mens, vandaaruit maak je contact en vervolgens kun je aan de slag met de Overlevings- & Groeivragen.

In het kader van dit themanummer van TvL, dat gaat over eigenaardigheden, verdient aandacht de vraag hoe je je 'eigen eigenaardigheden' een plek geeft. Echt contact maken kun je pas, en een echte mentor ben je pas, als je jezelf bent en kunt zijn. De vraag die je helpt een antwoord te vinden op de vraag wie jij bent, is 'wat zijn mijn wortels?'. 'Wie en wat heeft ertoe bijgedragen dat ik nu ben wie ik ben? De plek waar ik geboren ben, het nest waarin ik ben opgegroeid: welke krachten heb ik daar ontwikkeld en welke valkuilen neem ik van daaruit mee?' Je komt dan ten slotte tot de volgende lijn:

De antwoorden die je krijgt of al hebt op de vraag naar je wortels zul je lang niet altijd uitwisselen met je leerlingen. Wel is het belangrijk je te realiseren dat ze voor een groot deel je visie bepalen. En om met jou aan de slag te kunnen met hun Overlevings- & Groeivragen hebben je leerlingen er recht op die te kennen. Soms leren zie die kennen doordat je ze uitspreekt, vaker waarschijnlijk doordat ze die ervaren in de manier waarop je met hen omgaat.

Jan Ruigrok
is trainer-adviseur bij KPC Groep in 's-Hertogenbosch
Voor reacties: j.ruigrok@kpcgroep.nl

ⁱ zie Tijdschrift voor Leerlingbegeleiding 27:5 en 27:6